

Yayıncıdan

Değerli **eskireni** Okurları,

Sizleri, gelenek dosyasıyla selamlıyoruz. İlk bakışta gelenek, çok eski, çok tüketilen bir konu görüntüsü verse de halen toplumsal hafızamızda anlamını bulmuş, yerli yerine oturmuş bir konu gibi görünmemektedir. Kimilerine göre ilahi olsun, insani olsun, geçmişte yaşanmış kutsal alana ait ne varsa gelenek kabul edilirken, kimilerine göre insani tecrübeye ait teamül ve ananelerden ibaret bir gelenek tasavvur edilebilmektedir. Kimileri, kendi toplumsal ve tarihsel kimliğine özgü değer dünyasını kendi geleneği kabul ederek kutsarken, kimileri bütün geleneklerin kutsallığına kani olabilmektedir. İlahi nasslar alanını geleneğe dâhil ederek geleneği reddetmenin imkânsızlığı üzerinde ısrar edenler olduğu gibi, geleneği ilahi vahyin dışındaki İslami tecrübeden ibaret gören ve insani olması dolayısıyla kutsal alanın dışında değerlendirenler de yok değildir. Ve hatta geleneği insani olanla sınırlı görüp de kutsal kabul eden yaklaşımların varlığından bile söz edilebilir. Bu dosyada bu tür yaklaşımların tamamına özgü değerlendirmelerin varlığına dair izler bulabilirsiniz. Bu nedenle bu dosya sayesinde daha kapsamlı değerlendirmeler yapma imkanı elde edebileceğinizi umuyoruz.

Müslümanlar olarak bizler, ilahi olanın kutsallığı konusunda herhangi bir şüphe taşımıyoruz. Ancak insani olanın kutsal olup olmaması tartışılabilir olmakla birlikte ilahi değerlerin bireysel ve toplumsal alanda yaşanması sonucu iki alan arasında bir geçişkenliğin varlığı da göz ardı edilemez. Bu nedenle bir geleneği bütünüyle kutsaldan arındırmak mümkün olmayabilir. Ancak insani olan ne kadar uygulama varsa hepsini kutsalın hesabına yüklemenin de sorunlardan azade göründüğünü söyleyemeyiz. Her şeyden önce edebiyatımızda ilahi ve insani diye bir ayırım varsa ve eğer bu bir vakıa ise tabii ve yapay iki ayrı kutsaldan söz ediyoruz demektir. Kur'an'ın "Sünnetullah" ve "Sünnetü'l-evvelin" diye iki ayrı kavramdan söz ettiği vakıa. "Sünnetül evvelin" deyiimi de iki ayrı anlamda kullanılabilir. Birincisi Allah'ın daha önceki toplumlara uygulanan sünneti anlamında kullanılırken diğeri önceki toplumların yaşayageldiği kendi gelenekleri anlamında kullanılabilir.

Dolayısıyla Kur'an'ın iki ayrı gelenekten söz ettiğini ve iki ayrı değerlendirme yaptığını söyleyebiliriz.

Örneğin Kur'an, Sünnetullahı herhangi bir şekilde tartışma konusu yapmamakta ve atalarının geleneklerine dayanarak ilahi vahyi tartışanların düşüncelerini reddetmektedir. Onlara; "Allah'ın indirdiğine ve Peygambere gelin!" dendiği zaman; "Atalarımızı üzerinde bulduğumuz gelenek bize yeter!" derler. Ataları hiçbir şey bilmeyen ve doğru yolu bulamayan kimseler olsa da mı? (Maide 104) ayetinde olduğu gibi müşrik toplumların atalar geleneğine ilahi bir statü kazandırmalarına dikkat çekmekte ve kınamaktadır. Fakat aynı Kur'an kendi ilahi gerçekliğini ilahi bir düzlemde örneklerken geçmiş peygamberlerin kıssalarına dikkat çekmekte ve kendisinin türedi bir kitap olmadığını, önceki kitapların bir devamı olduğunu ve hatta kendisini getiren son peygamberin başta Adem, Nuh, İbrahim Musa ve İsa olmak üzere bütün peygamberlerin yolundan yürüdüğünü ilan etmektedir.

Bütün bunlardan hareketle Kur'an'ın iki ayrı gelenekten söz ettiğini açıkça görmek mümkündür. Birincisi, ilahi vahye ve fitri asaletle dayalı yozlaşmamış insani bir kültür, ikincisi ilahi dinin tahrif edilmesi ve insani asaletin bozulması sonucu ortaya çıkan yozlaşmış kültür. Yani ilahi, tevhidi ve fitri geleneğe karşın şeytani, şirke ve ifsada dayalı bir gelenek. Kanaatimizce Peygamberî geleneğin karşısında şeytanî geleneğin tarih boyu yaşamış olması iki ayrı geleneğin somut ifadesi kabul edilebilir ve İslam âlimlerinin örfü "sahih örf" ve "fasit örf" diye ikiye ayırması da boşuna değildir. Çünkü ıslah ve ifsattan söz ediyorsak böyle bir ayırım kaçınılmazdır. Dolayısıyla geleneği olumlayanlara da olumsuzlayanlara da "hangi gelenek?" diye sormak bir mecburiyet gibi görünmektedir.

Üstadlarımızın birbirinden güzel makalelerinde bunların ayrıntılarını daha aydınlık bir şekilde görebileceğinizi umuyoruz. Başta sayı editörümüz Bayram Ali Çetinkaya olmak üzere bütün yazarlarımıza teşekkürlerimizi arz ediyor ve **Modernite** sayısında görüşmek dileğiyle "hoşça kalın" diyoruz... ■